

Bijlage 7 – Noodplannen gas en olie

Nationale crisisplannen gas en olie en werking crisismechanisme.

In aanvulling op hetgeen in bijgaande brief is vermeld ga ik hierbij verder in op de werking van de crisisplannen voor olie en gas en de actualisatie daarvan. Ik doe dit mede naar aanleiding van het verzoek van het lid Müller (VVD) in het commissiedebat Energieraad van 5 maart jl., waarin het lid vroeg of de bestaande crisisplannen een update moeten krijgen.¹

Monitoren internationale energiemarkten

Het borgen van de leveringszekerheid is een van de kerntaken van de minister van Klimaat en Groene Groei. Daarom monitort het kabinet nauwlettend de internationale olie- en gasmarkt. Onderstaand licht ik toe welke analyses en scenario's hiervoor worden gebruikt. Hiermee ga ik in op de toezegging uit het debat gasmarkt en -leveringszekerheid van 14 januari jl.² om de Kamer te informeren over de beschikbare analyses en scenario's van geopolitieke crises die kunnen uitbreken en de effecten daarvan op de leveringszekerheid van energie in Nederland.

Het kabinet maakt primair gebruik van openbare analyses van het Europese netwerk van transmissiesysteembeheerders voor gas (ENTSO-G), Centraal Orgaan Voorraadvoeding Aardolie (COVA), Gasunie Transport Services (GTS) en het Internationaal Energie Agentschap (IEA).

Voor de oliemarkt maak ik primair gebruik van de analyses van het IEA, zoals het meest recente *oil market Report* van maart jl. Deze analyses, over de oliemarkt en de leveringszekerheid van ruwe olie en olieproducten, zijn te vinden op de website van het IEA.³ Daarnaast maak ik gebruik van de analyses en het dashboard van het COVA (te vinden op de website van het COVA).⁴

Voor de gasmarkt maakt het ENTSO-G periodieke scenarioanalyses voor leveringszekerheid. Eerder is uw Kamer geïnformeerd over de meest recente *security of supply* studie van ENTSO-G⁵ waarbij rekening wordt gehouden met langdurige verstoringen van de infrastructuur. Daarnaast maak ik gebruik van de jaarlijkse zomer en winter *outlooks* van ENTSO-G (te vinden op de website van ENTSO-G).⁶ Het IEA publiceert daarnaast ook analyses over gasleveringszekerheid.⁷ Aanvullend monitort het kabinet de door GTS verstrekte informatie over volumestromen en vulgraden van gas.

Nationale crisisstructuur en sectorale invulling voor olie- en gasleveringszekerheid

Nederland kent een flexibele en wendbare crisisstructuur, waarbij de minister van Justitie en Veiligheid de coördinerend minister is op het gebied van crisisbeheersing. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid geeft invulling aan deze coördinerende verantwoordelijkheid van de minister. Elk ministerie neemt maatregelen op het eigen beleidsterrein om crises aan te pakken. De sectorale crisisplannen waarborgen in combinatie met de nationale crisisstructuur dat in onvoorziene omstandigheden tijdens een crisis op de juiste niveaus en met de juiste actoren aan tafel beslissingen worden genomen. Crisisplannen zijn hierbij een uitwerking van de generieke aanpak van crises door het Rijk zoals beschreven in het Instellingsbesluit Ministeriële Commissie Crisisbeheersing en het Nationaal Handboek Crisisbeheersing. Daarbij zijn de crisisplannen voor gas en olie gericht op maatregelen bij een fysiek tekort aan gas of olie, ongeacht de oorzaak ervan. De invulling van de crisismechanismen voor olie- en gasleveringszekerheid worden onderstaand nader toegelicht.

Crisismechanismen voor het borgen van de leveringszekerheid van olie

Mede naar aanleiding van de Russische inval in Oekraïne is in 2023 versneld het LCP-O tot stand gekomen.⁸ Met het LCP-O is Nederland goed voorbereid op een crisis als gevolg van een tekort aan ruwe olie of olieproducten. Het plan is kaderstellend, sturend en overkoepelend aan de individuele, meer operationeel uitgewerkte plannen en draaiboeken van de betrokken actoren en organisaties.

¹ Bijgevoegd bij deze brief vindt u de meest actuele versie van deze plannen.

² TZ202601-026.

³ <https://www.iea.org/analysis?type=report&energySystem%5B1%5D=oil>

⁴ <https://cova.nl/oliedashboard/>

⁵ Kamerstukken II 2024/2025, 29023, nr. 531.

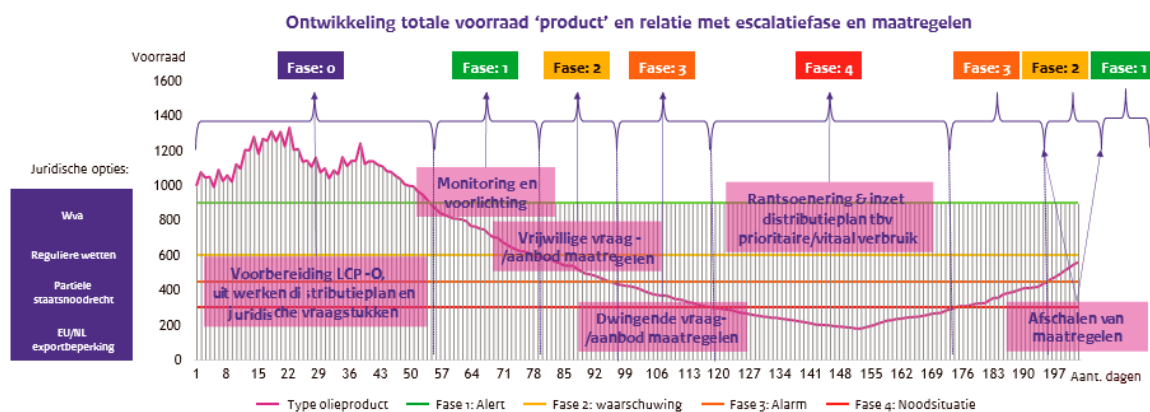
⁶ <https://www.entsog.eu/outlooks-reviews>

⁷ <https://www.iea.org/analysis?type=report&energySystem%5B0%5D=natural-gas>

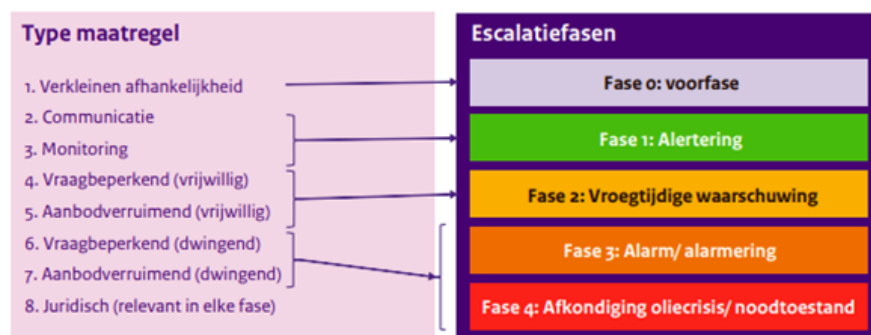
⁸ Kamerstuk 2022/2023, 32.852, nr. 227.

Nederland is gebonden aan Europese afspraken over het in opslag houden van minimumvoorraden ruwe aardolie en aardolieproducten. Het LCP-O geeft op hoofdlijnen inzicht in en een overzicht van bestaande afspraken op internationaal, Europees, nationaal en regionaal niveau en is gericht op beheersing van een (dreigende) crisis als gevolg van een tekort aan ruwe olie of aan een of meer olieproducten (en gerelateerde cascade-effecten van tekorten).

Namens het ministerie van Economische Zaken en Klimaat beziet de minister van Klimaat en Groene Groei jaarlijks, gezamenlijk met het ministerie van Justitie en Veiligheid en de betrokken actoren en organisaties, of actualisering van het LCP-O noodzakelijk is. In het LCP-O zijn verschillende maatregelen tijdens een oliecrisis in kaart gebracht, gericht op onder andere openbaar vervoer, landbouw, bouw, transportbewegingen en raffinaderijen. Het LCP-O werkt met opschalingsfasen welke aan de hand van drempelwaarden worden vastgesteld. In onderstaande figuur wordt het proces van escalatie (opschalen en afschalen en type maatregelen) geschetst.

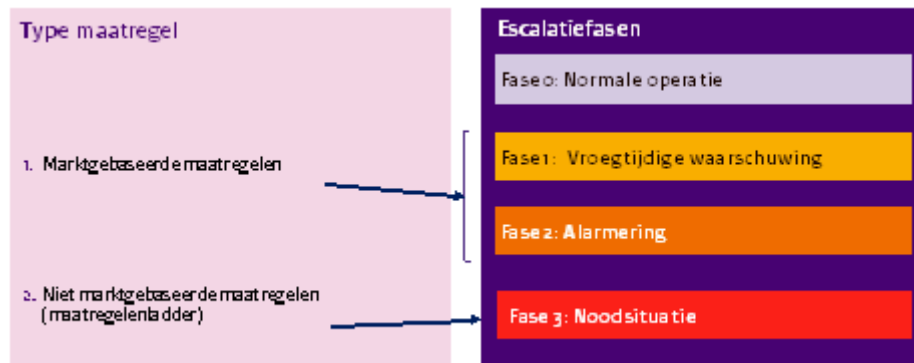
In onderstaande figuur zijn de verschillende type maatregelen gekoppeld aan de opschalingsfasen uit het LCP-O. De meeste maatregelen ter bestrijding van een oliecrisis (of olieproductcrisis) worden op grond van sectorale wetgeving uitgewerkt. Zo is bijvoorbeeld de minister van Infrastructuur en Waterstaat verantwoordelijk voor de maatregelen die zien op beperking van de vraag naar brandstoffen vanuit de transportsector. Daarnaast geldt voor de meeste maatregelen dat het raadzaam is om (Noordwest) Europees verband afstemming te organiseren voordat maatregelen geïmplementeerd worden.

Crisismechanismen voor het borgen van gasleveringszekerheid

Op zowel nationaal als Europees niveau zijn afspraken gemaakt om de leveringszekerheid van gas in crisissituaties te waarborgen. Gelet op de sterk verbonden interne Europese gasmarkt is crisiscoördinatie op Europees niveau van groot belang. In de verordening gasleveringszekerheid zijn daarom afspraken gemaakt hoe lidstaten omgaan met een (dreigende) gascrisis. In Nederland zijn de verplichtingen uit de verordening verwerkt in het Bescherm- en Herstelplan Gas (BH-G). Het BH-G is een noodplan dat door Nederland is vastgesteld ter uitvoering van de verordening

gasleveringszekerheid.⁹ Het doel van het BH-G is om een handvat te bieden om (dreigende) gastekorten op te vangen zodat voldoende gas beschikbaar blijft voor beschermde afnemers zoals huishoudens en dat het gassysteem blijft functioneren. Maatregelen worden in het geval van een gasschaarste overwogen in volgorde van onderstaande maatregelenladder, wanneer zich een aanzienlijke verslechtering van de gasleveringssituatie voordoet en alle relevante marktgebaseerde maatregelen zijn toegepast maar dit niet volstaat.

Aanvullend op het BH-G is in 2022 het NCP-G opgesteld.¹⁰ Het NCP-G richt zich op de beheersing van de bredere maatschappelijke gevolgen van een (dreigende) langdurige vermindering of uitval van de levering van aardgas in Nederland, ongeacht de mogelijke oorzaken daarvan. Het crisisplan geeft op hoofdlijnen een overzicht van en inzicht in de gemaakte afspraken over de beheersing van een (dreigende) crisis in de Nederlandse gasvoorziening met aanzienlijke maatschappelijke gevolgen. Bijvoorbeeld over wie wat doet tijdens de verschillende processen van crisisbeheersing, zoals melding en alarmering, op- en afschalen, leiding en coördinatie en informatiemanagement. Het NCP-G is daarbij een leidraad: het beschrijft de crisisaanpak op landelijk niveau en de samenwerking met betrokken publieke en private partners.

Actualisatie van de crisisplannen voor gas

Het BH-G en NCP-G bieden een robuuste basis om interdepartementaal, met veiligheidsregio's en met landelijke en regionale netbeheerders te acteren in een crisissituatie. In deze plannen staat de verplichting om deze periodiek te herijken, zodat deze zo goed mogelijk aansluiten bij de actualiteit.

Het bestaande NCP-G wordt momenteel versterkt door te werken aan de ontwikkeling van een nationale naar een landelijk dekkende aanpak in de vorm van het Landelijk Crisisplan Gas (LCP-G). Het kabinet streeft ernaar het geactualiseerde LCP-G voor het winterseizoen, uiterlijk 1 november 2026, gereed te hebben en naar de Tweede Kamer te versturen. In dit LCP-G worden nationaal en regionaal crisismanagement beter op elkaar afgestemd. Het LCP-G wordt opgesteld in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, andere betrokken departementen, veiligheidsregio's, landelijke en regionale netbeheerders. Parallel hieraan wordt gewerkt aan een koepelnotitie met handvatten voor risico- en crisiscommunicatie voor alle betrokken partijen bij een (dreigend) gastekort. In het LCP-G wordt de rol van de veiligheidsregio's concreter uitgewerkt, gezien hun cruciale positie bij de aanpak van crises op regionaal niveau. Daarnaast wordt uitgebreider in kaart gebracht welke cascade-effecten een mogelijke uitval van gas kan hebben voor vitale sectoren. Er wordt expliciet aandacht besteed aan de verschillende factoren die de mogelijke gevolgen van gasuitval beïnvloeden – zoals het moment, de duur en de omvang – omdat juist een combinatie hiervan de ernst en de reikwijdte van cascade-effecten bepaalt.

Het BH-G is naar aanleiding van de gascrisis in 2023 geactualiseerd en wordt, zoals de EU-verordening gasleveringszekerheid voorschrijft, in 2027 opnieuw geactualiseerd.

⁹ Artikel 8, tweede lid, onderdeel b, van Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (Pb EU 2017, L 280) (hierna: verordening gasleveringszekerheid).

¹⁰ Kamerstukken 2021/2022, 29023, nr. 283

Het kabinet werkt tot slot aan de Wet Bestrijden Energieleveringscrisis (Wbe). Met het voorstel voor de Wbe wil het kabinet zowel de weerbaarheid van het gassysteem verbeteren onder reguliere omstandigheden, zoals met gasopslagverplichtingen, als een duidelijk kader opstellen waarmee de overheid kan ingrijpen als dat nodig is in tijden van een (dreigende) energiecrisis. Momenteel bevindt het voorstel voor de Wbe zich in de toetsingsfase. Dit betekent dat verschillende instanties het wetsvoorstel moeten toetsen, onder andere met het oog op het beoordelen van de kwaliteit van het wetsvoorstel, de uitvoerbaarheid, de handhaafbaarheid en de impact daarvan op de samenleving en de overheid. Het kabinet verwacht medio 2026 het voorstel ter advisering voor te leggen aan de Afdeling Advisering van de Raad van State.